

Обґрунтування про прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Правил ринку»

Згідно з частиною другою статті 2 Закону України «Про ринок електричної енергії» правила ринку розробляються і адмініструються оператором системи передачі та затверджуються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП, Регулятор).

У процесі функціонування ринку електричної енергії було визначено необхідність внесення змін до Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 (далі – Правила ринку), з метою досягнення балансу інтересів споживачів, суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, і держави.

Так, відповідно до пункту 10.9 розділу X Правил ринку, для виробників електричної енергії, крім мікро-, міні-, малих гідроелектростанцій та електричних станцій, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії, та імпортерів у кожному розрахунковому періоді доби постачання гранична нижня межа обов'язкової заявки щодо продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку (далі – РДН) становить 10 відсотків від сумарного обсягу відпуску електричної енергії всіма одиницями відпуску такого виробника в цьому розрахунковому періоді. Оператор системи передачі (далі – ОСП) забезпечує щоденну перевірку дотримання учасниками ринку вимоги цього абзацу та повідомляє Регулятору про випадки її порушення учасниками ринку.

Разом з цим, до НКРЕКП звернулось ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» листами від 29.08.2023 № 24/3720 та від 02.09.2024 № 24/3743 з пропозицією внести зміни до Правил ринку, у частині зупинення дії на період дії воєнного стану в Україні вимоги щодо подачі виробниками заявки на продаж електричної енергії на РДН, передбаченої пунктом 10.9 розділу X Правил ринку.

В свою чергу, Департаментом енергоринку було доопрацьовано надані ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» пропозиції щодо внесення змін до Правил ринку та розроблено проєкт змін до пункту 10.9 розділу X Правил ринку, яким передбачено уточнення зобов'язання щодо подачі виробниками заявки на продаж електричної енергії на РДН у частині неврахування обсягів відпуску/відбору, що були здійснюються виробниками на виконання диспетчерських команд.

Крім цього, відповідно до постанови НКРЕКП від 05.12.2023 № 2277 (далі – Постанова № 2277) «Про затвердження Змін до Правил ринку» з 01.12.2024 набувають чинності зміни до Правил ринку, відповідно до яких визначення стану енергосистеми розраховується із врахуванням обсягів примусового зменшення відбору електричної енергії споживачами.

У свою чергу, НЕК «УКРЕНЕРГО» листами від 15.07.2024 № 01/42872 та від 20.09.2024 № 01/59204 повідомлено про необхідність додаткових змін до Правил ринку в частині зобов'язання операторів систем розподілу (далі – ОСР) надавати до

УВ
НКРЕКП
№2396-22.1.2/24 від 20.11.2024
КЕП: Сідоров І. В. 20.11.2024 12:41
3FAA9288358EC00304000000A3223200957AC500
Сертифікат дійсний з 30.10.2023 до 29.10.2025 23:59

ОСП погодинні обсяги застосованого примусового зменшення відбору електричної енергії споживачам в розрізі власних мереж, а також необхідність уточнення порядку розрахунку маржинальної ціни балансуєчої електричної енергії.

Ураховуючи викладене, НКРЕКП, на засіданні, яке проводилось 09 жовтня 2024 року у формі відкритого слухання, схвалила проєкт рішення НКРЕКП, що має ознаки регуляторного акта, постанову НКРЕКП «Про затвердження Змін до Правил ринку» (далі – Проєкт постанови), яким передбачено:

уточнення вимоги щодо обов'язку подання пропозицій на продаж електричної енергії на ринку «на добу наперед»;

удосконалення порядку визначення маржинальної ціни балансуєчої електричної енергії;

порядок надання операторами систем розподілу даних оператору системи передачі щодо погодинних обсягів застосованого примусового зменшення відбору електричної енергії споживачам в розрізі мереж оператора.

Разом з цим, Проєкт постанови згідно зі статтею 15 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – ЗУ про НКРЕКП), має ознаки регуляторного акта та з метою одержання зауважень та пропозицій від інших органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших заінтересованих осіб, був оприлюднений на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням: <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyetsa-proyekt-postanovi-shcho-maye-oznaki-regulyatornogo-akta-zmini-do-pravil-rinku>.

Відповідно до положень ЗУ про НКРЕКП та Порядку проведення відкритого обговорення проєктів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.06.2017 № 866, 01 та 04 листопада 2024 року відбулись відкриті обговорення отриманих Регулятором від заінтересованих сторін зауважень та пропозицій до Проєкту постанови, за результатами якого було складено протокол відкритого обговорення разом з таблицею узгоджених пропозицій та їх обґрунтуванням, який оприлюднено на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням: <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyutsya-rezultati-vidkritogo-obgovorennya-proyektu-rishennya-zatverdzhennya-zmin-do-pravil-rinku>.

Ураховуючи зазначене, Департамент енергоринку пропонує до прийняття Проєкт постанови.

**Директор
Департаменту енергоринку**

Ілля СІДОРОВ

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

Київ

Про затвердження Змін
до Правил ринку

Відповідно до законів України «Про ринок електричної енергії» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Зміни до Правил ринку, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 14 березня 2018 року № 307, що додаються.

2. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Голова НКРЕКП

Юрій ВЛАСЕНКО

Зміни до Правил ринку

1. У пункті 1.8.4 глави 1.8 розділу I:
 - 1) абзац перший після слова «виявлення» доповнити словами та знаком «дій, що можуть мати ознаки»;
 - 2) абзац другий після слова «маніпулювання» доповнити словами «та спроби маніпулювання»;
 - 3) абзац третій викласти в такій редакції:
«Діями, що можуть мати ознаки маніпулювання на ринку електричної енергії, щодо яких АР здійснюється аналіз, є:»;
 - 4) в абзаці шостому слово «містять» замінити словами «можуть мати» та слова «ознак маніпулювання» замінити словами та знаками «дій, що можуть мати ознаки маніпулювання,»;
 - 5) абзац дев'ятий після слова «ринку» доповнити словом «завідомо».
2. У розділі IV:
 - 1) пункти 2 та 3 глави 4.16 замінити чотирма новими пунктами 2 – 5 такого змісту:
 - «2) маржинальних цін балансуючої електричної енергії на завантаження;
 - 3) маржинальних цін балансуючої електричної енергії на розвантаження;
 - 4) цін балансуючої електричної енергії на розвантаження в дефіцитній системі;
 - 5) цін балансуючої електричної енергії на завантаження в профіцитній системі.»;

2) в абзаці першому пункту 4.17.3 глави 4.17 цифри, знак та слова «4.16 цього розділу» замінити цифрами, знаками та словами «5.13 розділу V цих Правил».

3. У розділі V:

1) главу 5.13 викласти в такій редакції:

«5.13. Загальні принципи визначення цін на балансуєчому ринку

5.13.1. Балансуєчий ринок генерує основані на ОРЧ диспетчерські команди для одиниць надання послуг з балансування (у МВт) та основані на ОРЧ маржинальні ціни балансуєчої енергії (у грн/МВт·год), що використовуються для розрахунків за балансуєчу електричну енергію, включаючи активацію балансуєчої електричної енергії в реальному часі одиницями надання послуг з балансування відповідно до їх остаточних повідомлень про фізичний відбір/відпуск (у МВт·год).

Основані на ОРЧ маржинальні ціни балансуєчої електричної енергії визначаються в кожній зоні для кожної ОРЧ як:

1) за наявності дефіциту в зоні системи – найбільша ціна активованої пропозиції на балансуєчу електричну енергію на завантаження. Ця ціна є маржинальною ціною балансуєчої електричної енергії на завантаження ($MP_{z,rtu}^{up}$). Якщо відсутні активації пропозицій на балансуєчу електричну енергію на завантаження або усі активовані пропозиції на балансуєчу електричну енергію на завантаження позначені як такі, що врегульовують системні обмеження в зоні, то маржинальною ціною балансуєчої електричної енергії на завантаження є середньоарифметичне значення маржинальних цін балансуєчої електричної енергії на завантаження ($MP_{z,rtu}^{up}$) за тридцять аналогічних ОРЧ аналогічного розрахункового періоду попередніх торгових днів, в яких така ціна була сформована;

2) за наявності профіциту в зоні системи – найменша ціна активованої пропозиції на балансуєчу електричну енергію на розвантаження. Ця ціна є маржинальною ціною балансуєчої електричної енергії на розвантаження ($MP_{z,rtu}^{dn}$). Якщо усі активовані пропозиції на балансуєчу електричну енергію на розвантаження позначені як такі, що врегульовують системні обмеження в зоні, то маржинальною ціною балансуєчої електричної енергії на розвантаження є середньоарифметичне значення маржинальних цін балансуєчої електричної енергії на розвантаження ($MP_{z,rtu}^{dn}$) за тридцять аналогічних ОРЧ аналогічного розрахункового періоду попередніх торгових днів, в яких така ціна була сформована;

3) якщо зона системи є збалансованою (не перебуває в дефіциті або в профіциті) – ціна купівлі-продажу електричної енергії на РДН за відповідний розрахунковий період, або у разі якщо торги на РДН на цей розрахунковий період не відбулись – середньозважене значення цін купівлі-продажу електричної енергії на РДН за попередні 30 днів. Ця ціна є маржинальною ціною балансуєної електричної енергії на розвантаження та маржинальною ціною балансуєної електричної енергії на завантаження.

5.13.2. Наявність дефіциту, профіциту або збалансованості зони системи визначається таким чином:

1) для ОРЧ:

якщо $(ABE_{z,rtu}^{up} + REC_{z,rtu}) > ABE_{z,rtu}^{dn}$, то зона системи перебуває в дефіциті;

якщо $(ABE_{z,rtu}^{up} + REC_{z,rtu}) < ABE_{z,rtu}^{dn}$, то зона системи перебуває в профіциті;

якщо $(ABE_{z,rtu}^{up} + REC_{z,rtu}) = ABE_{z,rtu}^{dn}$, то зона системи є збалансованою,

де $ABE_{z,rtu}^{up}$ – активована балансуєча електрична енергія на завантаження в зоні z за ОРЧ rtu, МВт·год, що розраховується за формулою

$$ABE_{z,rtu}^{up} = \sum_{e \in Z} ABE_{e,z,rtu}^{up},$$

де $ABE_{e,z,rtu}^{up}$ – активована балансуєча електрична енергія на завантаження одиниці надання послуг з балансування e в зоні z за ОРЧ rtu, МВт·год, що розраховується за формулою

$$ABE_{e,z,rtu}^{up} = \sum AB_{e,z,rtu}^{up},$$

де $AB_{e,z,rtu}^{up}$ – активовані з ранжиру відповідно до алгоритму балансуєчого ринку пропозиції на балансуєчу енергію на завантаження одиниці надання послуг з балансування e в зоні z за ОРЧ rtu, у тому числі пропозиції, активовані з поміткою відповідно до глави 4.19 розділу IV цих Правил, МВт·год;

$REC_{z,rtu}$ – обсяг примусового зменшення відбору електричної енергії на виконання оперативної команди або розпорядження (включаючи обсяги, відключені спеціальною автоматикою відключення навантаження) в зоні z за ОРЧ rtu, МВт·год, що розраховується за формулою

$$REC_{z,rtu} = \frac{REC_{z,t}}{4},$$

де $REC_{z,t}$ – обсяг примусового зменшення відбору електричної енергії на виконання оперативної команди або розпорядження (включаючи обсяги, відключені спеціальною автоматикою відключення навантаження) в зоні z за розрахунковий період t, МВт·год, який визначається ОСР у межах власної

мережі для кожного розрахункового періоду t торгового дня d та надається ним до ОСП до 13:00 $d+1$ за формою та в порядку, що визначені та оприлюднені ОСП;

$ABE_{z,rtu}^{dn}$ – активована балансуєча електрична енергія на розвантаження в зоні z за ОРЧ rtu , МВт·год, що розраховується за формулою

$$ABE_{z,rtu}^{dn} = \sum_{e \in Z} ABE_{e,z,rtu}^{dn},$$

де $ABE_{e,z,rtu}^{dn}$ – активована балансуєча електрична енергія на розвантаження одиниці надання послуг з балансування e в зоні z за ОРЧ rtu , МВт·год, що розраховується за формулою

$$ABE_{e,z,rtu}^{dn} = \sum AB_{e,z,rtu}^{dn},$$

де $AB_{e,z,rtu}^{dn}$ – активовані з ранжиру відповідно до алгоритму балансуєчого ринку пропозиції на балансуєчу енергію на розвантаження одиниці надання послуг з балансування e в зоні z за ОРЧ rtu , у тому числі пропозиції, активовані з поміткою відповідно до глави 4.19 розділу IV цих Правил, МВт·год;

2) для розрахункового періоду:

якщо $(\sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{up} + REC_{z,t}) > \sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{dn}$, то зона системи перебуває в дефіциті;

якщо $(\sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{up} + REC_{z,t}) < \sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{dn}$, то зона системи перебуває в профіциті;

якщо $(\sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{up} + REC_{z,t}) = \sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{dn}$, то зона системи є збалансованою.

5.13.3. Ціна небалансу для врегулювання небалансів електричної енергії ($IMSP_{z,t}$) у зоні визначається у грн/МВт·год як середньозважена ціна для кожного розрахункового періоду в такий спосіб:

1) якщо зона системи перебуває в дефіциті протягом розрахункового періоду, то

$$IMSP_{z,t} = \left| \frac{\sum_{rtu \in t} (ABE_{z,rtu}^{up} \cdot MP_{z,rtu}^{up})}{\sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{up}} \right|,$$

де $MP_{z,rtu}^{up}$ – маржинальна ціна балансуєчої електричної енергії на завантаження в зоні z за ОРЧ rtu , грн/МВт·год;

2) якщо зона системи перебуває в профіциті протягом розрахункового періоду, то

$$IMSP_{z,t} = \left| \frac{\sum_{rtu \in t} (ABE_{z,rtu}^{dn} \cdot MP_{z,rtu}^{dn})}{\sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{dn}} \right|,$$

де $MP_{z,rtu}^{dn}$ – маржинальна ціна балансуєчої електричної енергії на розвантаження в зоні z за ОРЧ rtu , грн/МВт·год;

3) якщо зона системи є збалансованою протягом розрахункового періоду або якщо в дефіцитній системі обсяг активованої балансуєчої електричної енергії на завантаження ($\sum_{rtu \in t} ABE_{z,rtu}^{up}$) протягом розрахункового періоду дорівнює нулю, то

$$IMSP_{z,t} = PDAM_{z,t},$$

де $PDAM_{z,t}$ – ціна купівлі-продажу електричної енергії на РДН у зоні z для розрахункового періоду t або у разі якщо торги на РДН на цей розрахунковий період не відбулись – середньозважене значення цін купівлі-продажу електричної енергії на РДН за попередні 30 днів, грн/МВт·год.

5.13.4. На балансуєчому ринку, крім маржинальних цін, зазначених у цій главі, використовуються ціни:

1) $LABEO_{z,t}^{dn}$ – ціна балансуєчої електричної енергії на розвантаження в дефіцитній системі в зоні z для розрахункового періоду t , грн/МВт·год, що визначається як найменша ціна активованої пропозиції на балансуєчу електричну енергію на розвантаження в зоні z у розрахунковому періоді t . Якщо відсутні активації пропозицій на балансуєчу електричну енергію на розвантаження або усі активовані пропозиції на балансуєчу електричну енергію на розвантаження позначені як такі, що врегульовують системні обмеження в зоні, то ціною балансуєчої електричної енергії на розвантаження в дефіцитній системі є середньоарифметичне значення цін балансуєчої електричної енергії на розвантаження в дефіцитній системі ($LABEO_{z,t}^{dn}$) за тридцять аналогічних розрахункових періодів попередніх торгових днів, в яких така ціна була сформована;

2) $LABEO_{z,t}^{up}$ – ціна балансуєчої електричної енергії на завантаження в профіцитній системі в зоні z для розрахункового періоду t , грн/МВт·год, що визначається як найбільша ціна активованої пропозиції на балансуєчу електричну енергію на завантаження в зоні z у розрахунковому періоді t . Якщо відсутні активації пропозицій на балансуєчу електричну енергію на завантаження або усі активовані пропозиції на балансуєчу електричну енергію на завантаження позначені як такі, що врегульовують системні обмеження в зоні, то ціною балансуєчої електричної енергії на завантаження в профіцитній системі є середньоарифметичне значення цін балансуєчої електричної енергії на завантаження в профіцитній системі ($LABEO_{z,t}^{up}$) за

тридцять аналогічних розрахункових періодів попередніх торгових днів, в яких така ціна була сформована.».

2) пункт 5.14.5 глави 5.14 викласти в такій редакції:

«5.14.5. У кожній торговій зоні величина нарахування/списання коштів за активовану балансуєчу електричну енергію ($CINSTQ_{e,z,t}$) одиниці надання послуг з балансування, за кожен розрахунковий період обчислюється з урахуванням стану системи, визначеного відповідно до глави 5.13 цього розділу, у такий спосіб:

1) якщо зона системи перебуває в дефіциті протягом розрахункового періоду, то нарахування коштів за активовану балансуєчу електричну енергію на завантаження за цей розрахунковий період у зоні розраховується за маржинальною ціною балансуєчої електричної енергії на завантаження ($MSP_{z,t}^{up}$), а списання коштів за активовану балансуєчу електричну енергію на розвантаження за цей розрахунковий період у зоні розраховується за ціною балансуєчої електричної енергії на розвантаження в дефіцитній системі ($LABEO_{z,t}^{dn}$), тобто

$$CINSTQ_{e,z,t} = \begin{cases} MSP_{z,t}^{up} \cdot INSTQ_{e,z,t}, \text{ якщо } INST_{e,z,t} - FPQ_{e,z,t} > 0 \\ -LABEO_{z,t}^{dn} \cdot INSTQ_{e,z,t}, \text{ якщо } INST_{e,z,t} - FPQ_{e,z,t} < 0 \end{cases}$$

де $MSP_{z,t}^{up}$ – маржинальна ціна балансуєчої електричної енергії на завантаження в зоні z за розрахунковий період t , грн/МВт·год, яка визначається як середньозважена ціна за розрахунковий період t у кожній торговій зоні z , отримана з маржинальних цін балансуєчої електричної енергії на завантаження за кожен ОРЧ та активованих обсягів балансуєчої електричної енергії на завантаження за кожен ОРЧ, та розраховується за формулою

$$MSP_{z,t}^{up} = \left| \frac{\sum_{rtu \in t} ((\sum_{e \in z} ABE_{e,z,rtu}^{up}) \cdot MP_{z,rtu}^{up})}{\sum_{rtu \in t} \sum_{e \in z} ABE_{e,z,rtu}^{up}} \right|;$$

2) якщо зона системи перебуває в профіциті протягом розрахункового періоду, то нарахування коштів за активовану балансуєчу електричну енергію на завантаження за цей розрахунковий період у зоні розраховується за ціною балансуєчої електричної енергії на завантаження в профіцитній системі ($LABEO_{z,t}^{up}$), а списання коштів за активовану балансуєчу електричну енергію на розвантаження за цей розрахунковий період розраховується за маржинальною ціною балансуєчої електричної енергії на розвантаження ($MSP_{z,t}^{dn}$), тобто

$$CINSTQ_{e,z,t} = \begin{cases} LABEO_{z,t}^{up} \cdot INSTQ_{e,z,t}, \text{ якщо } INST_{e,z,t} - FPQ_{e,z,t} > 0 \\ -MSP_{z,t}^{dn} \cdot INSTQ_{e,z,t}, \text{ якщо } INST_{e,z,t} - FPQ_{e,z,t} < 0 \end{cases},$$

де $MSP_{z,t}^{dn}$ – маржинальна ціна балансуючої електричної енергії на розвантаження в зоні z за розрахунковий період t , грн/МВт·год, яка визначається як середньозважена ціна за розрахунковий період t у кожній торговій зоні z , отримана з маржинальних цін балансуючої електричної енергії на розвантаження за кожну ОРЧ та активованих обсягів балансуючої електричної енергії на розвантаження за кожну ОРЧ, та розраховується за формулою

$$MSP_{z,t}^{dn} = \left| \frac{\sum_{rtu \in t} ((\sum_{e \in z} ABE_{e,z,rtu}^{dn}) \cdot MP_{z,rtu}^{dn})}{\sum_{rtu \in t} \sum_{e \in z} ABE_{e,z,rtu}^{dn}} \right|;$$

3) якщо зона системи є збалансованою впродовж розрахункового періоду, то нарахування та списання коштів за активовану балансуючу електричну енергію на завантаження та розвантаження за цей розрахунковий період у зоні розраховується за ціною купівлі-продажу електричної енергії на РДН за розрахунковий період ($PDAM_{z,t}$), тобто

$$CINSTQ_{e,z,t} = \begin{cases} PDAM_{z,t} \cdot INSTQ_{e,z,t}, \text{ якщо } INST_{e,z,t} - FPQ_{e,z,t} > 0 \\ -PDAM_{z,t} \cdot INSTQ_{e,z,t}, \text{ якщо } INST_{e,z,t} - FPQ_{e,z,t} < 0 \end{cases}.$$

4. В абзаці першому пункту 10.9 розділу X слова «всіма одиницями відпуску такого виробника в цьому розрахунковому періоді» замінити словами та знаками «в цьому розрахунковому періоді такими учасниками ринку (без урахування обсягу відпуску/відбору електричної енергії, здійсненого на виконання диспетчерських команд).».

Директор
Департаменту енергоринку

Ілля СІДОРОВ